



HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
AFET ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ
(HAMER)



VAN DEPREMİ (23 EKİM 2011) SONRASI
ERCİŞ İLÇESİNDE HAMER EKİBİ TARAFINDAN
YAPILAN İNCELEME VE ÇALIŞMALAR HAKKINDA
RAPOR

29 EKİM 2011

ANKARA

HAZIRLAYANLAR

1. Doç. Dr. Hakan Altıntaş

(Ekip Başkanı, HAMER Müdür Yardımcısı, H.Ü. Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi)

2. Araş. Gör. Dr. Gülnaz Ulusoy

(Ekip Üyesi, H.Ü. Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı)

3. Araş. Gör. Bilge Topuksak Kalanlar

(Ekip Üyesi, H.Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı)

4. Selma Kılıç

(Sağlık Teknikeri, H.Ü. İhsan Doğramacı Çocuk Hastanesi Mikrobiyoloji Laboratuvarı)

5. Edip Kaya

(Sağlık Memuru, H.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Afetlerde Sağlık Yönetimi Yüksek Lisans Programı öğrencisi)

23 Ekim 2011 (Pazar) (1. Gün)

Van - Merkez'de 23 Ekim 2011 Pazar günü, saat 13:41'de M: 6.7 büyüklüğünde büyük şiddette bir deprem meydana gelmiştir. Depreme bağlı ciddi hasar ve can kaybı olmuştur (Bkz. Ek 1: T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Deprem Dairesi Başkanlığı Basına ve Kamuoyuna Duyurusu). Daha sonra depremin 7.2 büyüklüğünde olduğu belirlenmiştir.

24 Ekim 2011 (Pazartesi) (2. Gün)

H.Ü. Rektörü Prof. Dr. Uğur Erdener, 24 Ekim 2011 Pazartesi sabahı saat 09:00 civarında HAMER Müdürü Prof. Dr. Zafer Öztekin'i arayarak meydana gelen afetle ilgili olarak Hacettepe Üniversitesi tarafından yapılacakların belirlenmesini istemiştir.

Saat 09:30'da HAMER Müdürü Prof. Dr. Zafer Öztekin ve HAMER Müdür Yardımcısı Doç. Dr. Hakan Altıntaş biraraya gelerek HAMER tarafından yapılabilecekleri gözden geçirmişlerdir.

Saat 10:00'da H.Ü. Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Sevil Gürkan, HAMER Müdürü Prof. Dr. Zafer Öztekin ve HAMER Müdür Yardımcısı Doç. Dr. Hakan Altıntaş bir toplantı yaparak yapılabilecekleri görüşmüşlerdir. Bu toplantı sırasında T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürü Dr. Şeracettin Çom ile bir telefon görüşmesi yapılmıştır. Bu görüşmede Dr. Çom afet sonrası bölgede yeterli sayıda arama kurtarma personeli, sağlık personeli (Ulusal Medikal Kurtarma Ekipleri: UMKE) ile kara ve hava ambulansı bulunduğunu bildirmiştir. Dr. Çom, halk sağlığı ile ilgili konularda çalışmalar yapacak ekiplere gereksinimleri olacağını belirtmiştir.

Saat 13.00'de H.Ü. Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Sevil Gürkan ile HAMER Yönetim Kurulu üyelerinden Prof. Dr. Zafer Öztekin (Müdür), Doç. Dr. Hakan Altıntaş (Müdür Yardımcısı), Prof. Dr. Belma Giray (Yönetim Kurulu Üyesi) ve Prof. Dr. Zafer Erden (Yönetim Kurulu Üyesi) yeniden toplanarak Van Depremi ile ilgili yapılabilecekleri gözden geçirmişler ve önerilerini sunmuşlardır.

25 Ekim 2011 (Salı) (3. Gün)

Rektörlük Makamı tarafından Van Depremi ile ilgili olarak aşağıdaki duyuru yapılmıştır:

“REKTÖRLÜK DUYURULARI

Van Depremi Yardım Kampanyası

“Değerli Hacettepe'liler,

23 Ekim Pazar günü Van ilimizde meydana gelen 7.2 büyüklüğünde deprem ve devam eden artçı sarsıntılarda hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allahtan rahmet, yaralananlara da acil şifalar diliyoruz. Milletçe büyük üzüntü duyduğumuz bu olaydan etkilenen tüm yurttaşlarımızın acılarını yürekten paylaşıyoruz. Depremzedelere destek olmak üzere Hacettepe Üniversitesi olarak bir yardım kampanyası başlatılmış olup, kurum olanaklarımız çerçevesinde çeşitli girişimlerde bulunulmuştur. Bu amaçla;

- Depremden zarar gören yurttaşlarımıza katkıda bulunmak üzere Türkiye Vakıflar Bankası Ankara Şubesinde IBAN TR 310001500158007299318157 numaralı deprem yardımı özel hesabı açılmıştır. Depremzedelere yardım etmek isteyen değerli mensuplarımız bu hesaba diledikleri meblağı yatırabilirler.
- Yeni olmak kaydı ile, depremzedelere giysi, ayakkabı, battaniye, gıda maddesi vb. eşyalar ile diğer yardım malzemelerini ulaştırmak isteyen mensuplarımız için de düzenlemeler yapılmıştır. Mensuplarımız bu tür malzemeleri Beytepe ve Sıhhiye Yerleşkelerinde Genel Sekreterlik birimlerine teslim edebilirler.
- Üniversitemiz deprem bölgesindeki çalışmalara doğrudan katkıda bulunmak üzere Hacettepe Üniversitesi Afet Araştırma ve Uygulama Merkezi'nden (HAMER) Doç. Dr. Hakan Altıntaş başkanlığında bir ekibi bölgeye göndermek üzere görevlendirmiştir. Ayrıca, HAMER'den Yrd. Doç. Dr. Filiz Demiröz Kızılay Psikolojik Destek Ekibi ile birlikte Van'a gitmiştir.

Hacettepe Üniversitesi Hastaneleri, deprem bölgesinden gönderilecek yaralılara her türlü tıbbi bakım ve yardıma hazır olacak şekilde gereken tedbirleri almıştır.

Tüm mensuplarımıza yardım kampanyasına katkılarından dolayı teşekkür ederiz.”

REKTÖRLÜK “ (<http://www.hacettepe.edu.tr/duyuru/detay.php?ku=2704>)

Aynı gün içinde HAMER Ekibi aşağıdaki üyelerden oluşturulmuştur:

1. Doç. Dr. Hakan Altıntaş (Ekip Başkanı, HAMER Müdür Yardımcısı, H.Ü. Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi)
2. Araş. Gör. Dr. Gülnaz Ulusoy (Ekip Üyesi, H.Ü. Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı)
3. Araş. Gör. Bilge Topuksak Kalanlar (Ekip Üyesi, H.Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı)
4. Selma Kılıç (Sağlık Teknikeri, H.Ü. İhsan Doğramacı Çocuk Hastanesi Mikrobiyoloji Laboratuvarı)
5. Edip Kaya (Sağlık Memuru, H.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Afetlerde Sağlık Yönetimi Yüksek Lisans Programı öğrencisi)

HAMER Ekibi belirlendikten sonra her bir ekip üyesi görev sırasında gereksinim duyacağı kişisel malzemeleri hazırlamıştır. Ayrıca, daha önceden deprem bölgesine gitmiş ve psikosozal destek hizmetleri konusunda Kızılay ekibi ile birlikte çalışmalar yapmakta olan HAMER yönetim kurulu üyesi Yrd. Doç. Dr. Filiz Demiröz (H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmetler Bölümü) ile telefon bağlantısı kurularak bölgedeki son durum hakkında bilgi alınmıştır. Çalışmaların yapılacağı Erciş ilçesinde afetten kaynaklanan kaosun halen sürdüğü, barınma imkanının olmadığı, yiyecek temini ile ilgili olarak açık dükkan olmadığı, havanın soğuk olduğu, artçı depremlerin sürdüğü öğrenilmiştir. Yrd. Doç. Dr. Filiz Demiröz, HAMER Ekibinin iki hafta sonra bölgeye gitmesinin daha sağlıklı olacağını bildirmiştir. Durum hakkında HAMER Müdürü Prof. Dr. Zafer Öztekin'e bilgi verilmiş, değerlendirmeler sonucunda HAMER ekibinin 26 Ekim 2011'de Van'a hareket etmesi kararlaştırılmıştır. Ekip yola çıkmadan TTB Van Tabanlı Depremi 1. Gün Hızlı Değerlendirme Raporu'da okunmuştur (Bkz. Ek 2: TTB Van Tabanlı Depremi 1. Gün Hızlı Değerlendirme Raporu). Ek 3 ve Ek 4'de sırası ile Van iline ait nüfus durumu ve daha önce olmuş bazı depremlere ait bilgiler sunulmuştur.

T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürü Dr. Şeracettin Çom ile bağlantı kurulmuş, Dr. Çom ekibin bölgeye gittiğinde yapacakları ile ilgili olarak Erciş'te afet sağlık yanıtını koordine eden Kocaeli İl Sağlık Müdürü Dr. Hasan Aydınlik ile temas kurulması gerektiğini bildirmiştir. Bu çerçevede, telefonla, hem Dr. Hasan Aydınlik hem de Erciş'te görev yapmakta olan Van İl Sağlık Müdür Yardımcısı Dr. Hamit Karataş ile görüşülmüştür.

26 Ekim 2011 (Çarşamba) (4. Gün)

HAMER Ekibi, 26 Ekim 2011 Çarşamba günü saat 09:00'da H.Ü. Diş hekimliği Fakültesi önünde buluşmuş ve Üniversite tarafından sağlanan bir minibüs ile Esenboğa havaalanına ulaşmıştır. Ardından THY'na bağlı tarifeli bir uçakla saat 10:45'de Van'a doğru hareket etmiştir.

Ekip saat 12.30'da Van havaalanına inmiştir. Van İl Sağlık Müdürlüğü tarafından sağlanan bir minibüs ve yönlendirme ile Van Eğitim ve Kültür Evine (Hekimevi) saat 14:00'de ulaşılmıştır. Buraya gidiş sırasında yer yer depremden etkilenen binalar gözlenmiştir. Ekibin önce burada kalacağı söylenmiş, sonra gidilecek yerin Erciş olduğu anlaşılmıştır. Burada Van İl Sağlık Müdür Yardımcısı Dr. Recep Yıldırım ile görüşülmüştür. Dr. Yıldırım deprem afetinden bu yana uyumadığını, çok yorgun olduğunu ifade etmiştir. Konuşmada iki yıllık hekim olduğu öğrenilmiştir. Bu görüşmede Dr. Yıldırım; su kirliliğinin bölgede önemli bir problem olduğunu belirterek salgından korktuklarını belirtmiştir. Erciş'e su verilemediğini belirtmiş ve sudaki klor düzeyini bilmediklerini söylemiştir. Ayrıca görüşmede belediyenin temizlik yapmadığı da belirtilmiştir. Dr. Yıldırım, Vali bey ile 25 Ekim 2011 Salı günü saat 12:00'de yapılan toplantıda, 100 hazır tuvalet siparişi verildiğini öğrendiğini söylemiştir. Dr. Yıldırım, spor salonuna hastane kurulduğunu, Van'da ki 500 yataklı hastanenin çalıştığını ve Van'a su verildiğini de belirtmiştir. Erciş'te ise yaralıdan çok sağlık personeli olduğunu ve en büyük sıkıntının organizasyon yetersizlikleri olduğunu söylemiştir. Örneğin, Erciş'te sağlık personelinin kalacak yer sıkıntısı olduğunu ifade etmiştir. Dr. Yıldırım tarafından Erciş'te bir Aile Sağlığı Merkezi (ASM) hekiminin evinde göçük altında kalarak öldüğü de belirtilmiştir.

Van'dan Erciş merkeze gitmek üzere yola çıkıldığında, şehir içinde yol boyu depremin yol açtığı yıkıntılar ile karşılaşmıştır. Açık olan bir süper markete uğranılarak Ekibin gereksinimi olabilecek dayanıklı gıdalar, içecekler, su ve hijyen malzemeleri alınmıştır. Van Erciş yolu yaklaşık 103 km'dir. Yol iyi durumda olup herhangi bir hasara rastlanmamıştır. Toplu taşıma araçları çalışmakta ancak halk bunları kullanmamaktadır. Servis şoförü ile yapılan görüşmede servis şoförü, Erciş'e çok yardım geldiğini ancak gelen yardımların yoldan çevrilip yağmalandığını, kamyon ve TIR'ların Erciş'e gelmeden geri döndüklerini belirtmiştir. Bu görüş daha sonra her yerde konuşulan halk tarafından da dile getirilmiştir.

Saat 16.00'da Erciş sahra hastanesine (triyaj hastanesi) ulaşılmıştır. İstanbul UMKE koordinatörü Dr. Türkay Esin ile görüşülmüştür. Dr. Esin, Erciş sahil yolu üzerinde 40-50 ishal vakası olduğunu belirtmiştir. Çevre sağlığı teknisyenlerinin ve UMKE'de görevli bir dahiliye uzmanının HAMER Ekibi bölgeye gelmeden önce bu konu ile ilgili olarak çalışmaya başladığını ifade etmiştir. Önceki yıllara ait ishal vakalarına ait bilgilerin ellerinde olmadığı anlaşılmıştır. Ayrıca vakaların kümelenmesi ile ilgili de veri olmadığı görülmüştür. Arama ve kurtarma çalışmaları ile deprem yaralanmalarına yönelik acil tedavi hizmetlerinin artık sonlanmak üzere olduğu, halk sağlığı önlemlerini hızlı bir şekilde uygulamanın zorunlu olduğu dile getirilmiştir. Özellikle bu konularda Valiyi ikna etmede akademisyen bir halk sağlığı uzmanının kendilerini güçlendireceğini söylemiştir. Kullanılan jeneratörleri çalıştırmak için mazot bulmada sıkıntı çekildiğini belirtmiştir. Yaklaşık 100 bin olan Erciş nüfusunun, bölgeye gelen sağlık personelleri ve kişilerin akrabaları ile iki katına (200 bin) çıktığı da belirtmiştir. Dr. Türkay, HAMER ekibinin barınma sorunu yaşaması halinde yardımcı olabileceklerini belirtmiştir.

HAMER Ekibi tarafından ishalle mücadelede su ve sabun ile ellerin yıkanmasının, temiz içme suyu sağlanması, tuvalet koşullarının iyileştirilmesinin, hijyen eğitiminin önemi vurgulanmıştır. Su dağıtım şebekesinde klor takibi yapılmasının ve suların klorlanmasının gerekli olduğu belirtilmiştir. Mevsim itibari ile bakteriyel ishal görölme olasılığının düşük olduğu, daha ziyade viral ajanların ishale yol açabileceği, bunların da mevsim itibari ile Rota ve Noro virüsler olabileceği vurgulanmıştır. Bu tip ishallerin kendini sınırladığı, sıvı destek tedavisinin yeterli olduğu ifade edilmiştir. Ancak çocuk vakalarda, ateş de varsa (koltuk altı 38,2, oral veya rektal 39 derecenin üstünde) antibiyotik tedavisinin gerekebileceği söylenmiştir. Gerekirse gaita mikroskopisi ve kültürü alınmasının düşünölebileceği belirtilmiştir.

Dr. Esin halkın tabletleri yutması nedeniyle klor tabletlerinin depremedelere dağıtılmadığını belirtmiştir. Halkın evlerinde tonluk su bidonları kullandığını söylemiştir. Ayrıca, halkın el yıkama alışkanlığının olmadığını da ifade etmiştir. Halkın sağlam binaların tuvaletlerine korkudan giremediklerini, cami, okul gibi yerlerin tuvaletlerini kullanmaya çalıştıklarını bu yerlerin de fazla yüklenme nedeniyle aşırı kirlendiğini belirtmiştir.

Daha sonra aynı yerde, kapalı spor salonu içerisinde kurulmuş olan sahra hastanesi (triyaj hastanesi) sorumlusu İstanbul İl Sağlık Müdür Yardımcısı acil tıp uzmanı Doç. Dr. Doğaç Niyazi Özüçelik ile görüşülmüştür. Dr. Özüçelik de salgın olasılığı üzerinde durmuş, en büyük problemi organizasyon ve yönetim eksikliği olarak tanımlamıştır.

Ercis sağlık afet yanıtının koordinasyonunu üstlenen Kocaeli İl Sağlık Müdürü Hasan Aydınlik cep telefonundan aranmış, ilçeye geldiği bildirilmiştir. Müdür, HAMER Ekibini ilçe kriz masasında veya Toplum Sağlığı Merkezi'nde (TSM) olabileceğini söylediği Kocaeli İl Sağlık Müdürü Yardımcısı Dr. Sabri Medişoğlu'na yönlendirmiştir.

Saat 16.50'de Kaymakamlık binasında kurulan kriz masasına gidilmiştir. Kaymakamlık binasının genel olarak iyi durumda olduğu ve etrafında bir kalabalığın beklediği gözlenmiştir. Kriz masası Sağlık Bakanlığı temsilcisi Dr. Mustafa Erdil'e Kocaeli İl Sağlık Müdür Yardımcısı Dr. Sabri Medişoğlu'na nerede ulaşılacağı sorulmuştur. Kendisinin TSM'de bulunabileceği öğrenilmiştir. Kriz masasının da yer aldığı Kaymakamlık binasında tuvaletlerde suların kesik olduğu, tuvaletlerin koktuğu gözlenmiştir. HAMER Ekibi olarak Hacettepe Üniversitesi'ni temsilen halk sağlığı hizmetleri ile danışmanlık hizmetleri sunmak ve uygulamalar yapmak üzere Erciş'e geldiği bilgisi verilerek ekip başkanı Doç. Dr. Hakan Altıntaş'ın telefon numarası kriz masası yetkilerine bırakılmıştır. Ancak kriz masası tarafından HAMER ekibine herhangi bir görevlendirme yapılmamış, HAMER ekibi Erciş'te kaldığı sürece ve sonrasında kriz masası tarafından aranmamıştır.

Saat 17.15'te Erciş TSM'ye gidilmiştir. TSM yeni bir bina olup, depremden etkilenmemiş görünmektedir. Merkez çalışanları, kendilerine başvuran 721 hasta kaydı yaptıklarını belirtmiştir. Burada, Erciş'te sağlık hizmetlerinin koordinasyondan sorumlu olan Kocaeli Sağlık Müdür Yardımcısı Sabri Medişoğlu ile görüşülmüştür. Erciş'e 1 Başhekim ve 2 Hekimle birlikte geldiği tarafından beyan edilmiştir. Dr. Medişoğlu bölgede sağlık afet yönetiminde çok başlılığı önlemeye çalıştığını belirtmiştir. Stadyumda bulunan çadır kentte su olmadığını, tuvalet ve duşların olmadığını da belirtmiştir. Dr. Medişoğlu HAMER ekibini herhangi bir göreve yönlendirmemiştir, HAMER ekibinin yapacağı gözlemlerin kendilerinin yaptığı hizmetlerin denetlenmesini sağlayacağını ve yapılacak eleştiri ile eksikliklerin giderilmesinin mümkün olacağını ifade etmiştir. HAMER ekibinin sorusu üzerine ekip üyelerini barındırma imkanlarının olmadığını ifade etmiştir. Ayrıca, HAMER ekibine

herhangi bir araç tahsisi yapılmamıştır. Doç. Dr. Hakan Altıntaş cep telefonu numarasını Dr. Medişoğlu'na vermiştir. Ancak, daha sonra herhangi bir görüşme yapılmamıştır. TSM'de poliklinik yapan hekimlere ishal vakalarını alışılmadık dışında sık görüp görmedikleri sorulmuş, poliklinik yapan hekim bölgeye yeni geldiğini ve gün içinde yalnız 2 ishal vakası gördüğünü belirtmiştir. TSM binasında T.C. Sağlık Bakanlığı'ndan gelen ve aralarında halk sağlığı uzmanı Prof. Dr. Melihşah Ertem'inde bulunduğu üç kişilik bir ekiple karşılaşılmıştır. Bu ekip ishal salgını iddiası yanında diğer bazı halk sağlığı konularını da incelemek için bölgeye Sağlık Bakanlığı tarafından gönderilmiştir.

Daha sonra Ekip, sahra (triyaj) hastanesinin olduğu alana geri dönmüş, Dr. Türkay'ın yönlendirmesi ile triyaj hastanesinin karşısındaki meslek lisesinin yatakhane binasında, üçüncü kattaki karşılıklı iki odaya, bir odada iki erkek, diğerinde üç kadın üye kalacak şekilde yerleştirilmişlerdir. Aynı binada İstanbul UMKE'nin elemanlarının da kalmakta olduğu gözlenmiştir. UMKE ekibi, HAMER Ekibini akşam yemeğine davet etmiş ve bulgur pilavı, sütlaç, salatalık, domates ile helvadan oluşan akşam yemeğini paylaşmıştır.

HAMER ekibinin kaldığı binada elektrik ve su vardı. Ancak, kaloriferler çalışmamaktaydı. Bina özellikle geceleri çok soğuk olmaktaydı ve art arda gelen, çok sık hissedilen, büyüklüğü 3-5 arasında değişen artçı depremlerle sarsılmaktaydı. Bina hakkında kimileri deprem öncesi güçlendirilmiş olduğunu, deprem sonrasında ise Milli Eğitim Bakanlığı mühendisleri tarafından değerlendirilerek oturulabileceği kararı verildiğini söylerken, kimileri de kolonlarda çatlaklar olduğunu ve bina da kalmanın tehlikeli olduğunu söylemekteydiler. Bu belirsizliğe rağmen, soğuk hava ve gece boyu aşırı yağın yağış nedeniyle HAMER ekip üyeleri geceyi bu binada geçirdiler. Bina gece boyu sallandı ve sabaha karşı 03:00 sularında 5 büyüklüğüne yakın iki artçı deprem yaşandı.

27 Ekim 2011 (Perşembe) (5. Gün)

HAMER ekip üyeleri kendilerine tahsis edilmiş bir araç olmadığı için, yağmakta olan yağmura rağmen yürüyerek Ercis'te kurulmuş olan çadır kent alanları ile enkazların yoğun olduğu Van Yolu caddesini ziyaret etmeyi kararlaştırmışlardır.

Bu arada T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürü Dr. Şeracettin Çom, HAMER Ekip Başkanı Doç. Dr. Hakan Altıntaş'ı telefonla arayarak, Vali'nin şehir şebekesine su vermek istediğini, Sağlık Bakanlığı'ndan gelen üç kişilik ekibin ise bu suyun içildiği takdirde salgınlara yol açabileceğini söyleyerek buna karşı çıktığını söylemiş ve Dr. Altıntaş'ın bu konudaki görüşünü istemiştir. Dr. Altıntaş, Bakanlık ekibinin görüşüne katıldığını, deprem nedeniyle hasar görmüş şebekeye su verilirse ve bu sudan halk içerse su ile bulaşabilen hastalıkların artabileceğini ifade etmiştir. Dr. Çom'da hem Sağlık Bakanlığı danışmanlarının hem de H.Ü.T.F. Halk Sağlığı Anabilim Dalı öğretim üyesi Doç. Dr. Hakan Altıntaş'ın onarılmadan şebeke sistemine su verilmesini onaylamadıklarını Valiye iletceğini söylemiştir. Ancak, aynı gün akşam saatlerinde şehir şebeke sistemine su verildiği öğrenilmiştir.

Telefon görüşmesinden sonra HAMER ekibinin kaldığı binanın hemen karşısında yer alan bir açık alanda kurulu olan çadır kent ile şehir stadyumunda kurulu olan çadır kent ziyaret edilmiştir. Kalın binaya yakın, stadyum dışında kurulu, daha küçük olan çadır kentte (46 çadır) depremzedelerin çadırlarında battaniyelerin sayıca az olduğu görülmüştür. Afetzedeler bazı çadırlarda katalitik sobalar olduğunu, ancak üşüdüklerini belirtmişlerdir. Çadır kentte tuvaletin ve banyonun olmadığı ve depremzedelerin tuvalet için camiye, kapalı spor salonunun tuvaletlerine gittikleri belirlenmiştir. Bu çadır kentte çöplerin toplanmadığı, çadır kentin belirli bir düzen içinde kurulmadığı, yaşayanların kayıt altına alınmadığı, herhangi bir güvenlik önleminin alınmadığı, aydınlatmanın olmadığı, çadır kentin bir yönetiminin olmadığı gözlenmiştir. Ayrıca depremzedeler bazı çadırların yağmurda su geçirdiğini de ifade etmişlerdir. Çadırların Jandarma ekipleri ve Kızılay işbirliği ile kurulduğu belirtilmiştir. Çadır kentte yaşayan bireyler arasında karbon monoksit zehirlenmeleri olduğu ve bazı çadırlarda yangınların oluştuğu belirtilmiştir. Buradaki depremzedeler kendilerine herhangi bir yardımın ulaşmadığını belirtmiştir.

Komşu çadır kent olan stadyuma kurulu çadır kentte ise tuvalet sayısının az olduğu belirtilmiştir. Erkeklerin kullandığı iki adet tuvalet vardır. Afetzedeler yaklaşık 300 erkeğe 2 tuvalet düştüğünü ifade etmişlerdir. Tuvaletler önünde kuyruk oluşmakta ve kötü koku metrelerce öteden alınmaktadır. Kadınların kullandığı tuvaletler gözlenememiştir. Ancak burada da kuyruk olduğu görülmüş, kötü koku duyulmuş, sayıca iki adet olduğu öğrenilmiştir. Çadır kentte "Anadolu Sağlık Grubuna" ait bir sağlık TIR'ı bulunduğu, poliklinik hizmeti

verildiği ancak röntgen cihazlarının olmadığı belirlenmiştir. Bu özel sağlık kuruluşunun sahadaki yetkilisi Prof. Dr. Metin Çakmakçı ile durum hakkında görüşülmüştür. Bu çadır kent de standartlara uygun kurulmamıştır. Ancak, stadyumda kurulu olduğu için zemin daha uygundur. Suni çim nedeniyle çamur yoktur. Çok az sayıda olsa da (4 adet) tuvalet ve tuvaletlerde akar su vardır. Çöpler toplanmaktadır. Bir çöp konteyneri gözlenmiştir. Çadır kent ziyareti sırasında bir çöp kamyonunun çöp almayı geldiği görülmüştür. Stadın aydınlatmasından yararlanılmaktadır. Genel güvenlik stadyum ortamı nedeniyle sağlanmıştır. Kızılaydan yetkililer çadır kentin yakınında konuşlanmıştır. Bir yönetim yapısı vardır. Ama çadırlar numaralanmamış ve burada yaşayanlar kayıt altına alınmamıştır. Vatandaşın sağlık hizmeti alabileceği yerler yakındır. Kızılay tarafından düzenli yemek çıkarılmaktadır. Her aileye bir çadır verilmiştir. Ancak yörede aileler sayıca kalabalıktır, dolayısı ile çadırlar yetersiz kalmaktadır. Bu ziyaret sırasında Erzurum Atatürk Üniversitesi Tıp fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı'ndan gelmiş olan asistan doktorlarla karşılaşmıştır. Bunlardan HÜTF mezunu olan bir araştırma görevlisi ile konuşulmuştur, o da ikişer günlük rotasyonlarla bölgeye geldiklerini ve afetzedelere psikolojik destek verdiklerini ifade etmiştir.

Çadır kentlerin, standartlara uygun olarak konuşlanamadığı, kalın çocuk giysilerine ihtiyaç olduğu, psikolojik desteğe ihtiyaç olduğu gözlemlenmiştir. Bölgede 12 psikolog ve 6 psikiyatrın sahada görev yaptığı belirlenmiştir.

Saat 10.30'da stadyumda kurulu çadır kentteki Kızılay yetkilileri ile görüşülmüştür. Kızılay yetkilileri, burada 171 adet çadır olduğunu ve 3000 adet battaniye dağıttıklarını belirtmiştir. Çadırları dağıtırken herhangi bir kayıt tutmadıklarını, rasgele dağıttıklarını, ilk 48 saat akut dönem olduğu için talepte bulunan herkese çadır verdiklerini ifade etmişlerdir. On iki kişilik toplum gönüllüsünden oluşan bir ekibin (öğretmen, imam vb), 26. Ekim.2011 tarihi itibarıyla 171 adet çadırı numaralandırmaya ve kayıt altına almaya başladıkları belirtilmiştir. Kızılay'ın buraya 70 kişilik bir ekiple geldiği belirlenmiştir. Bir TIR'ın kapasitesinin 140 çadır olduğu söylenmiştir. Kızılay yetkilileri bölgede yaklaşık 2000 adet çadır dağıttıklarını ifade etmiştir. Yardım malzemesi getiren TIR şoförlerinin bıçakla tehdit edildikleri ve TIR'larda gelen çadırların yağmalandığı söylenmiştir. Kızılay yetkilileri yağmalama olaylarının önüne geçmek için malzemelerin artık jandarmanın sağladığı eskortlar eşliğinde getirildiğini ifade etmişlerdir. Depremzedelerin belirttiği şikayetlerle ilgili olarak yetkililer durumun depremzedelerin şikayet ettikleri gibi olmadığını ve çadırların su geçirmesinin imkansız

olduğunu, bu durumun kişilerin çadırları kendilerinin kurmaya çalışmasından ve çadırların yanlış kurulmasından kaynaklandığını söylemişlerdir. Ayrıca herkese bol battaniye dağıtıldığını belirtmişlerdir. Kızılay yetkilileri üç konteyner tuvaletin çadır kente getirildiğini, gerekli altyapının ve tuvaletlerin kurulmaya çalışıldığını ifade etmişlerdir. Kızılay'ın bölgede hakim olduğu çadır kentlerdeki çadır sayılarının; 1. çadır kentte 46, 2. çadır kentte 171 ve 3. çadır kentte 90 olduğu ifade edilmiştir. Bu çadırların 14 m²'lik Türk tipi çadırlar olduğu söylenmiştir. Stadyumdaki çadır kentte (171 çadırın olduğu çadır kentte) 1600 kişinin yaşadığı belirtilmiştir. Bir ailenin 10-15 çocuğu olduğu, hatta bazı ailelerin 25 kişiden oluştuğu bu nedenle de çadırların yetersiz kaldığı belirtilmiştir.

Kızılay yetkilileri ile yapılan görüşme sonrasında, otostop yapılarak binilen bir minibüs ile, yıkımın fazla olduğu Van yolu caddesine ulaşılmıştır. Minübüs şoförüne yol için para teklif edilmiş, ama şoför “siz bizim için gelmişsiniz” diyerek para almayı kabul etmemiştir. Van Yolu caddesinde sürmekte olan kurtarma çalışmaları, enkaz kaldırma çalışmaları incelenmiştir. Yol üzerinde bulunan Erciş Devlet Hastanesine 12.30'da gidilmiş ve görevli polislerden hastanenin çalışmadığı, boşaltıldığı öğrenilmiştir. Buradaki hastaların çevre hastanelere ve sahra hastanesine sevkini yapıldığı belirlenmiştir.

Yol üzerinde ilerlerken Doç. Dr. Hakan Altıntaş, T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürü Dr. Şerafettin Çom'un danışmanı Psikolog Yeşim Ünal daha sonra da Sağlık Bakanlığı Basın Yayın ve Halkla İlişkiler biriminden bir görevli tarafından aranmış, Genel Müdürün, Doç. Dr. Hakan Altıntaş ile bugün görüşmek istediği iletilmiştir. İlgililere çadır kent ziyaretleri sonrası görüşmenin gerçekleşeceği bildirilmiştir.

Buradan otogar yakınlarındaki üçüncü çadır kente gidilmiştir. Doksan adet çadır bulunan bu çadır kente şiddetli yağmur altında ulaşılmıştır. Bu esnada çadır kentte çıkan kavga sonucu meydana gelen karışıklığa polis müdahale etmiştir. Ortalık sakinleşene kadar çadır kent yakınında sağlık hizmeti sunmaya hazırlanan “Acıbadem Sağlık Grubuna” bağlı TIR ziyaret edilmiştir. TIR ve ekip bölgeye 27 Ekim 2011'de gelmiştir. TIR'ın içinde çocuk, iç hastalıkları polikliniği ve radyoloji odası gibi bölümlerin olduğu gözlenmiştir. Personelin barınması içinde Şehir Spor Kulübüne ait tek katlı, depremde zarar görmemiş bir binanın Grup tarafından kiralandığı öğrenilmiştir. Çadır kentteki küçük kargaşanın yatışması sonrası, burası da ziyaret edilmiş, bir erkek, iki kadın afetzede ile görüşülmüştür. Kadın afetzedeler,

hijyenik gereksinimlerini sağlamak için uygun mahrem ortamın olmadığından yakınmışlardır. Ancak, hepsi yeterli gıda yardımı aldıklarını belirtmişlerdir. Yağmur yağışının iyice artması üzerine, çadır kentin karşısındaki Şehir Spor Kulübünün sundurması altına sığınılmıştır. Buradan telefon ile Genel Müdür Dr. Şeracettin Çom'a ulaşılmıştır. Kendisinden bir araç talep edilmiştir. Yarım saat sonra gelen Diyarbakır UMKE'ye ait bir kamyonet ile Dr. Çom'un yanına doğru farklı bir güzergah üzerinden hareket edilerek diğer yıkıma uğrayan alanlar da görsel olarak incelenmiştir. Bu arada Erciş TSM önünde durulmuş, buranın bahçesine park etmiş olan Türk Eczacılar Birliği'ne (TEB) ait TIR'daki görevlilerle konuşulmuştur. Görevliden seyyar ecza deposu ve eczane gibi çalışan TIR'ın çalışma prensibi öğrenilmiştir. Görevliler hekim tarafından verilmiş olan reçeteleri gereksinim sahiplerine ücretsiz vermektedirler. Bu arada "Acıbadem Sağlık Grubununa" (HAMER ekibinden böyle bir talepleri olduğu için) TEB eczane TIR'ının telefon numarası iletilmiştir.

Saat 16.00'da, Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürü Dr. Şeracettin Çom ile, Diyarbakır UMKE'ye ait bir çadırda, bir araya gelinmiştir. Toplantıya T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürü Dr. Şerafettin Çom, danışmanı Psikolog Yeşim Ünal, triyaj hastanesi sorumlusu İstanbul İl Sağlık Müdür Yardımcısı acil tıp uzmanı Doç. Dr. Doğan Niyazi Özüçelik, Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Acil Tıp Anabilim Dalı'ndan bir öğretim üyesi, T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından halk sağlığı değerlendirmelerinde bulunmak üzere bölgeye gönderilmiş olan aralarında Diyarbakır Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı eski öğretim üyesi Prof. Dr. Melihsah Ertem'in de bulunduğu üç kişilik bir ekip, Dünya Sağlık Örgütü Türkiye ofisinden bir yetkili, diğer görevliler ve HAMER ekibi katılmıştır. Burada afet yanıtında gelinen nokta ve yapılacaklar hakkında bir durum değerlendirmesi yapılmıştır. İl afet planlamalarının oluşturulmasından ve planlamalardan bahsedilmiştir. Afet öncesi hazırlıkların ve koordinasyonun önemi üzerinde durulmuştur. Bu toplantıda Van'da aile hekimlerinin çalışmaya başlamış olduğu, ancak Erciş'te aile hekimlerinin faaliyetlerine henüz başlamadığı belirtilmiştir. ÜSYE vakalarında artma olduğu ifade edilmiştir. Mevsim ve yaşam koşullarının bunda etkili olduğu düşünülmektedir. Erciş ve Van'da sürveyans çalışmalarına başlandığı ifade edilmiştir. Sahra hastanelerinin, polikliniklerin, TSM'lerin, gezici sağlık hizmeti veren birimlerin sürveyans çalışmaları için kendilerine gönderilen formları doldurması gerekliliği vurgulanmıştır. Bölgede çok fazla sayıda sağlık personeli olduğu, bunların bir kısmının geri gönderileceği belirtilmiştir. HAMER ekibi de genel afet yönetimi ve afet sonrası halk sağlığı hizmetleri ile ilgili

görüşlerini ifade etmiştir. Doç. Dr. Altıntaş afet ile ilgili her konuda danışmanlık yapılabileceğini, ilgili öğretim üyelerinin tümünün telefon numaralarının Sağlık Bakanlığı'nda olduğunu vurgulamış, ekibin Perşembe günü Ankara'ya dönüş yapacağını, gerektiği her an telefon ile aranabileceklerini ifade etmiştir. Dr. Çom, sağlık alanında afete hazırlık ve sağlık afet yönetimi konularında Hacettepe Üniversitesi ile T.C. Sağlık Bakanlığı arasında protokoller yapmayı planladıklarını, bu konularla ilgili olarak Prof. Dr. Çağatay Güler ve Doç. Dr. Hakan Altıntaş ile görüşmeler yaptıklarını ifade etmiştir.

Havanın kararması ile toplantı sona ermiştir. HAMER ekibi bir araya gelerek durumun genel bir değerlendirmesini yapmıştır. Ekibin elindeki imkanların yetersizliği, ortam şartları, sahadaki insan gücünün yeterliliği, telefonla erişim imkanının varlığı vb nedenlerle görevin sonlandırılarak Ankara'ya dönüş yapması kararlaştırılmıştır. Geceyi ekibin üç üyesi kalınan yer olan öğrenci yatakhaneinde, iki üyesi ise Erciş'li olan ekip üyesinin ağabeyinin getirdiği sedan otonun içinde geçirmişlerdir. Soğuk havanın şiddetini giderek artırdığı hissedilmiştir.

28 Ekim 2011 (Cuma) (6. Gün)

Dr. Çom'un talimatı ile İstanbul UMKE'nin havalanından lojistik ikmal yapmak için gönderdiği bir ambulans ve bir "unimog" 'a (kamyon ambulans ve kurtarma aracı) binilerek 28 Ekim 2011 tarihinde saat 10.30'da Ercişten ayrılmış ve 13.45'te THY'nın tarifeli uçağı ile Van'dan hareketle, saat 15.30'da Ankara Esenboğa hava alanına ulaşılmıştır. Karşılama gelmesi beklenen aracın gelmemesi nedeniyle ekip bir taksi ile evlerine dağıtılmıştır.

HAMER Ekibinin, Van'dan ayrıldığı gün (28 Ekim 2011, Cuma, saat 15:30) afet ile ilgili durum şöyledir:

575 ölü

2608 yaralı

enkazdan sağ çıkarılmış 187 kişi

5,739 (8,026 hane) hasarlı oturulamaz bina

4,882 (7,660 hane) hasarlı oturulabilir bina

(Bkz. Ek 4: T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Van Depremi Basın Duyurusu, 28 Ekim 2011, saat 15:30 itibarı ile).

Afet yönetimi süreci bakımından depreme yönelik arama ve kurtarma çalışmaları ile acil tıp hizmetleri sunumu sona ermekte, enkaz kaldırma çalışmaları başlamaktadır.

Bu dönem ve sonrasında yapılacak hizmetler genel olarak şu şekilde özetlenebilir:

1. Afetzedelere birinci basamak sağlık hizmetleri sunulması ve bunun kesintisiz olarak sürdürülmesi:

Özellikle üst – alt solunum yolu hastalıkları (grip, pnömoni vb), viral ishaller vb sorun olabilir.

Gebe, lohusa, bebek, çocuk, kronik hastalığı olanlar vb risk gruplarının izlenmesi

2. Afetzedelere ve başta arama kurtarma ekipleri olmak üzere tüm afet yanıtı personeline psikolojik destek hizmetlerinin sunulması,

3. Afetzedelerin içme suyu, gıda, barınma, ısınma, giysi, tuvalet, yıkanma, çöp – atık uzaklaştırma, güvenlik vb gereksinimlerinin sağlanmaya devam etmesi,

4. Yardımların daha düzenli dağıtılmasının ve hak sahiplerinin eline geçmesinin sağlanması,

5. Bölgede hizmet vermeyi sürdürecektir sağlık personeline uygun barınma ve sanitasyon şartlarının sağlanması, sağlık personelinin makul süreler içinde rotasyonu (3-7 gün),

6. Su, elektrik, kanalizasyon, telefon vb yaşamsal hatların hızla işler duruma getirilmesi

Ekibin, Erciş'ten ayrıldığı dönemde gereksinim duyulan başlıca yardım malzemeleri şunlardır:

1. Kışlık çadır, konteyner
2. Uyku tulumu
3. Çabuk bozulmayacak ve stok imkanı bulunan gıda malzemeleri
4. Katalitik soba (tüpü ile birlikte)
5. Temizlik malzemeleri
6. Seyyar tuvalet
7. Mutfak eşyası

(Bkz. Ek 5: T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Duyuru, 29 Ekim 2011).

Bunlar dışında çocuklara yönelik olarak bebek bezleri, kalın kışlık giysiler, oyuncaklar, kadınlara yönelik hijyenik ürünler yararlı olacaktır.

Yapılacak nakdi ve ayni yardımın Bayram öncesinde yapılması vatandaşın moralini olumlu etkileyebilir.

HAMER Ekibinin karşılaştığı güçlükler:

1. HAMER'in eğitim, araştırma ve diğer akademik çalışmalara ağırlık vermesi ve operasyonel olmayacağı düşüncesi ile bu yönde hazırlık yapmamış olması,
2. Sahada kullanacağı uygun bir aracının olmaması,
3. Uygun donanım, çadır ve kıyafetlere sahip olunmaması,
4. Yeterli lojistik imkanlarının olmaması,
5. Görev olarak tam anlamıyla ne beklendiğinin belirlenmemiş olması olarak özetlenebilir.

Van Depremi (23 Ekim 2011) sonrası Erciş ilçesinde HAMER Ekibi tarafından yapılan inceleme ve çalışmaların olumlu sonuçları:

1. Afet yöresinde halk sağlığını ilgilendiren bazı kritik konularda sağlık ekiplerine ve yetkililere danışmanlık yapılmıştır.
2. Sahada görev yapan çeşitli kurum ve kuruluşlarla iletişim kurulmuş, işbirliği yapılmıştır.
3. Temas edilen onlarca afetzede vatandaşa moral verilmiş ve onlardan yardımlarına koşulduğu ve yanlarında bulunduğu için olumlu geri bildirimler alınmıştır.
4. Türkiye'ye gelerek insani yardım yapmak isteyen Dr. Junichiro Watase, Mimar Tomoko Matsushita, Hemşire Yosuke Takada'dan oluşan üç kişilik Japon HuMA (Humanitarian Medical Assistance) sağlık ekibinin yörede görev yapan unsurlarla irtibatlanması sağlanmıştır.
5. Hacettepe Üniversitesi'nin afet yanıtında saha düzeyinde temsil edilmesi sağlanmıştır.
6. HAMER kurulduğu 2008 yılından bu yana ilk kez operasyonel bir görev üstlenmiştir.
7. Ekipte yer alan araştırma görevlilerinin afet ortamını gözlemesi ve deneyim kazanması sağlanmıştır.

Öneriler:

Hacettepe Üniversitesi'nin gelecekte olabilecek afetlerde daha etkin bir saha yanıtı verebilmesi için bu konuda şimdiden hazırlıklara başlanmalıdır. Sahada başarılı olabilmek için uygun eğitim, donanım, araç-gereç ve lojistik imkanlara sahip olunmalıdır. Sahaya her giden ekibin kriz masasına (afet ve acil durum yönetim merkezine) aynı ya da nakdi bir yardım götürmesi yararlı olacaktır.

Afet yanıtı ile ilgili olarak Hacettepe Üniversitesi arama ve kurtarma, acil tıp hizmetleri, birinci basamak sağlık hizmeti sunumu, halk sağlığı hizmetleri, ruh sağlığı hizmetleri, sosyal hizmetler gibi konularda faaliyet gösterebilir.

HAMER, Rektörlük tarafından verilecek bu tür sorumlulukları yerine getirmek için çalışmaya hazırdır.

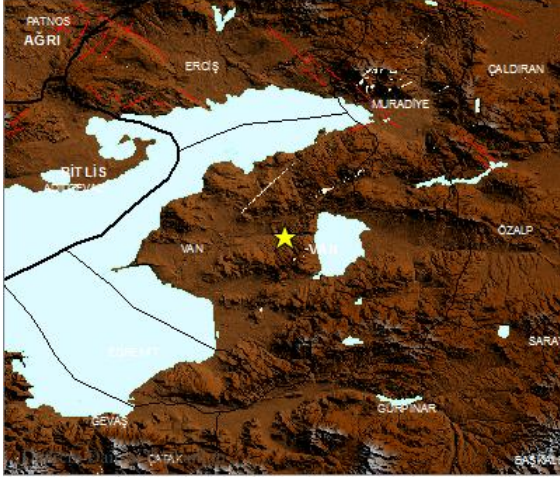
EK 1: T.C. BAŞBAKANLIK AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI

DEPREM DAİRESİ BAŞKANLIĞI

Konu: 23/10/2011, Van – Merkez Depremi

23/10/2011

BASINA VE KAMUOYUNA (Ön Bilgi Formu)



TARİH	: 23.10.2011
BÜYÜKLÜK	: 6.7 MI
SAAT	: 13:41 TS
KOORDİNAT	: 38.68 K – 43.47D
DERİNLİK	: 19.02 Km.
YER	: VAN - Merkez

GENEL

23/10/2011 günü, saat 13:41'de M: 6.7 büyüklüğünde Van merkezli büyük şiddette bir deprem meydana gelmiştir. Ana şoktan sonra yoğun bir artçı deprem aktivitesi meydana gelmekte olup çözülebilen artçı depremlerin sayısı 20 adet, büyüklükleri 2.5-5.8 arasında değişmektedir. Artçı depremler devam etmektedir.

HASAR

Deprem Van, Erciş, Muradiye ve diğer ilçelerde çok kuvvetli hissedilmiş olup ilk belirlemelere göre hasar ve can kaybı meydana getirmiştir. Deprem Erzurum, Ağrı, Mardin, Diyarbakır, Muş, Bitlis, Iğdır, Kars, Batman, Siirt illeri ve ilçelerinde hissedilmiştir. Depremde hayatını kaybeden ve yaralı kişi sayısı henüz kesinleşmemiştir.

İVME

DEĞERİ

Deprem dış merkezine 116 km uzaklıktaki Bitlis-Merkez'de en yüksek ivme değeri D-B yönünde 102 gal olarak ölçülmüştür.

TEKTONİK

Deprem meydana geldiği bölgeye en yakın tektonik yapılar doğrultu atım karakterlidir ancak yapılan odak mekanizması çözümleri meydana gelen ana şokun, ters bileşenli düşey atımlı bir faydan kaynaklandığını göstermektedir.

DEĞERLENDİRME

Deprem aktivitesi bakımından oldukça aktif olan bölgede birçok yıkıcı depremin meydana geldiği bilinmektedir. Çaldıran, Hasan Timur Gölü ve Erciş fayları ile Güneydoğu Anadolu Bindirmesi bu depremleri üreten ana yapılar olup 1945 M=5.8 Çatak, 1972 M=5.2 Van, 1976 M=7.2 Çaldıran ve 1977 M=5.1 Erciş depremleri son yüzyılda meydana gelen en büyük depremlerdir. Deprem bölgesindeki hasarlı yapıların kullanılmaması yönünde gerekli önlemlerin alınması rica olunur. Kamuoyumuzun bilgilerine sunulur.

EK 2: TTB VAN TABANLI DEPREMİ 1. GÜN HIZLI DEĞERLENDİRME RAPORU

[Halk Sağlığı] FW: Van-Tabanlı Depremi Birinci Gün Hızlı Değerlendirme Raporu

FROM: Raika Durusoy TO: Halk_Sagligi@yahoo.com

Tuesday, October 25, 2011 12:30 PM

Van-Tabanlı Depremi Birinci Gün Hızlı Değerlendirme Raporu

24 Ekim 2011

23 Ekim 2011 Pazar günü öğle saatlerinde Van'da merkez üssü Tabanlı köyü olan deprem büyük yıkıma yol açmış ve yeniden bir deprem felaketiyle ülkemizi karşı karşıya getirmiştir. Bir kez daha deprem nedeniyle kaybettiklerimizin yakınlarına başsağlığı, yaralılara acil şifalar diliyoruz.

Depremin hemen ardından TTB Merkez Konseyi üyesi 2 hekimin de bulunduğu bir değerlendirme ekibi bölgeye hareket etmiş ve bölgede (Erciş'te) inceleme ve değerlendirmelerde bulunmuş, sağlık hizmeti faaliyetlerine katılmış, yetkililerle görüşerek bir durum değerlendirmesi yapmıştır.

Van'da meydana gelen depremden sonra Türk Tabipleri Birliği ve Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası temsilcileri tarafından oluşturulan Olağandışı Durumlarda Sağlık Hizmetleri Hızlı Değerlendirme Ekibi 23 Ekim 2011 saat 19.00 civarında Erciş'e ulaşmıştır. Değerlendirme Heyeti, Erciş'e ulaşım sürecinde bölge tabip odaları ve SES şubeleri başta olmak üzere, tüm bölgeden Olağandışı Durumlarda Sağlık Hizmetleri deneyimi olan sağlık çalışanlarının acil müdahale yapmak üzere Erciş'e gelmesine aracılık etmiştir. Bu ekiplerin sağlık müdürlükleri ve yerel yönetimlerin olanakları kullanılarak bölgeye ulaşmaları sağlanmıştır.

Erciş'e ulaşıldığında çok sayıda büyük ve küçük bina enkazı ile karşılaşmıştır. Erciş'te telefonların kesik olduğu, internet ve cep telefonu imkanının kısıtlı olduğu, Erciş halkının sokakta ateş yakarak enkazdaki yakınlarının çıkartılmasını tedirgin bir şekilde bekledikleri gözlenmiştir. Enkazlarda kısıtlı olanaklarla arama kurtarma ekiplerinin faaliyetlerini yürüttükleri gözlenmiştir.

Değerlendirme ekibi, ilk olarak kriz masasının bulunduğu kaymakamlık binası ile Erciş Devlet Hastanesi'ni ziyaret etmiştir. Kriz masasına ulaşan ekip ilk baste yetkililerle iletişime geçmekte zorlanmıştır. Bunun nedeni, bu esnada ilçede bulunan tüm mülki amirlerin Başbakan'ın incelemelerine eşlik etmesi olarak gözlenmiştir. Israrlı çabalarlar sonucunda bir askeri yetkili ile temas kurulmuş, ekibin amacı ve yürütülecek olan acil sağlık hizmetlerine yapılacak katkı ile ilgili bilgi verilerek ilçenin sağlık ve genel ihtiyaçlarına ilişkin bilgi alışverişinde bulunulmuştur. Elde edilen bilgiler TTB ve SES Genel Merkezi ve ilgili birimleriyle paylaşılmıştır.

Devlet hastanesinde ise hastanenin yıkılma riskine karşı boşaltıldığını, sağlık hizmetlerinin Toplum Sağlığı Merkezi'nde yürütüldüğü belirlenmiş, ilgili Toplum Sağlığı Merkezi'ne gidilerek sağlık hizmetlerini yürüten yerel sağlık çalışanlarına destek verilmiştir. Sağlık kurumunun acil ihtiyacı olan ortopedi, göğüs cerrahisi ve beyin cerrahisi uzmanları gereksinimleri ilgili birimlere iletilmiştir. Bu arada sağlık hizmetlerinin yürütülmesinde,

gelenlerin kayıt altına alınmasında ve malzeme temininde ve ekibin eşgüdüm içinde çalışmasında zorlukların olduğu adeta kaotik bir ortamın olduğu gözlenmiştir. Bu noktada, kent dışından gelen çok sayıda sağlık çalışanı hizmete entegre edilmeye çalışılmıştır. Sağlık kurumlarının fiziki yetersizliği ve çok sayıda sağlık personelinin kentte olması göz önüne alınarak sağlık hizmetlerinin verilmesine destek için ekibimizin katkılarıyla kentin merkezinde bulunan meydana 4 adet sağlık hizmet çadırı kurulmuştur. Hizmet veren kamu sağlık kurumlarına yakın illerden gelen TTB ve SES üyeleri yönlendirilmiştir.

Deprem mağduru sayısının hızla artması nedeniyle fiziki olarak yetersiz kalan TSM'ye ek olarak "sahra hastanesi" adı verilen birim oluşturulduğu görülmüş ve stadyum içerisinde "sahra hastanesi" kurulmasına destek verilmiştir. Personel görev dağılımında sorumluluk alınmış ve çalışmalar gelen ekiplerle birlikte sürdürülmüştür. Sabah saat 04.00'e kadar ekibimiz tarafından yürütülen sorumluluk ve hizmetler Sağlık Bakanlığı tarafından İstanbul'dan gönderilen UMKE ekibine devredilmiştir.

Bu arada koordinasyon ekibi ilçeye bağlı Çelebibağ beldesini ziyaret ederek depremin etkileri hakkında belediye başkanı ve halktan bilgi almıştır. Genel olarak Erciş ilçesi ve beldelerinde halkın evlerine girmediği, ateşler yakarak dışarıda bekledikleri ve çadırda kalan olmadığı gözlenmiştir.

Görüşülen kurum ve yetkililer:

Erciş ilçesi kriz merkezi ile görüşmeler, vali yardımcısı ve belediye başkanı ile görüşme,

Erciş ilçe kriz merkezi yetkilileri:

- . Vali yardımcısı
- . Belediye başkanı
- . Sağlık Müdür yardımcısı, sağlık grup başkanı
- . Çelebibağ belediye başkanı ve kriz merkezi yetkilileri
- . Cumhuriyet savcısı
- . Kızılay koordinatörü

MEVCUT DURUM:

Etkilenen nüfus: Van Erciş ilçesi, belde ve köylerinin neredeyse tamamının depremden etkilendiği bununla birlikte Erciş ilçesinin merkezinde bulunan Van Yolu Caddesi, Kışla Mahallesi ve Beyazıt Mahallesi'nin depremden daha fazla etkilendiği gözlenmiştir. Bu mahallelerde özellikle çok katlı binaların toplu yaşam alanlarının (okul, yurt, kahvehane, internet salonu, Kuran kursu) etkilendiği belirlenmiştir. 24.10.2011 tarihinde saat 10.00'da kriz masası yetkililerinden alınan bilgiye göre 80-85 büyük binanın yıkıldığı öğrenilmiş, aynı rakam arama kurtarma ekipleri ve Erciş halkı tarafından 100-120 olarak belirtilmiştir. İlçenin Lâtifiye Mahallesi'nde de yer yer yıkık binalar belirlenmiştir.

Yine ilçenin Yeşilova mahallesinde büyük hasar olmamasına karşın göç ile yeni kurulan bir mahalle olması nedeniyle kentsel altyapı hizmetlerinde büyük sorunların olduğu, depremden bağımsız sağlık açısından ciddi sorun taşıdığı ve bu sorunların deprem sonrası yoğunlaşabileceği saptanmıştır. Bu bölgedeki halkın yakınlardaki Koç Köprü barajının yıkılacağı hakkında ortaya atılan söylentilerden kaygı duyduğu, geceyi sokakta geçirerek su ve elektrik sorunlarının olduğu buna karşılık ne kaymakamlık ne de belediye tarafından hiç bir hizmeti alamadıklarını ifade ettikleri görülmüştür. TMMOB il Koordinasyon Kurulu ile

temasa geçilmiş ve böylesi bir sorun olmadığı bilgisi alınmıştır. Genel olarak ilçeye bağlı köy ve beldelede kısmı hasarların olduğu öğrenilmiştir.

Ölümler: Sağlık kurumlarına getirilen ölümlerin terkedilen hastanenin arka bahçesine götürüldüğü, hastaneyi inceleyen koordinasyon ekibimizin savcı ile yaptığı görüşmede saat 09:00 itibarı ile Erciş'te 120 civarında ölünün getirildiği büyük bir kısmının yakınları tarafından teslim alındığı öğrenilmiştir. Sahibi olmayan ölümlerin hastane arka bahçesinde açık şekilde uygun olmayan tarzda bulundurulduğu gözlenmiştir. Savcı ile yapılan görüşme ile ceset torbalarının olmadığı öğrenilmiş ve konu ile ilgili kriz masası askeri yetkilisine ve TSM sorumlu hekimine bilgi verilmiştir. Daha sonra TSM'de ceset torbasının bulunduğu ve hastaneye gönderildiği öğrenilmiştir. Ölü sayısının TSM'deki sağlık çalışanları tarafından (saat 09.00) 150-200 arasında olduğu belirtilmiştir.

Yaralılar: Sabah saat 09:30 da TSM ve 'sahra hastanesi' ne 800 civarında yaralı başvurusu olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte depremin oluş saatinden saat 19.00'a kadar kayıt tutacak kişi ve zamanın bulunmadığı saptanmıştır. Genel olarak getirilen yaralıların önce triajdan geçirildiği, uzmanlar tarafından ilk müdahale yapıldıktan sonra çevre il ve ilçelere hızla sevk edildiği gözlenmiştir. Ameliyathane koşulların oluşturulmadığı, uzman hekimler tarafından belirtilmiştir.

Arama kurtarma çalışmaları: Arama kurtarma faaliyetlerinin gece boyunca devam ettirildiği bununla birlikte personel ve olanaklarının çok yetersiz olduğu belirlenmiştir. Sabah itibarı ile diğer illerden ulaşan arama kurtarma ekiplerinin tüm çabalarına karşın çok sayıda enkazda faaliyet yürütülmediği, yürütülen faaliyetlerde bazı ekiplerde usulüne uygun arama kurtarma çalışmasının yapılmadığı, kepçelerin özensizce kullanıldığı, yine bu faaliyetler sırasında, depremedelerin kontrolsüz bir şekilde enkaz alanlarına girdiği gözlenmiştir.

Barınma ve ısınma: Çok sayıda bina enkazı olması, yine hasar olmasa bile devam eden artçı depremler nedeniyle Erciş halkının tümünün geceyi dışarıda ateş yakarak geçirdiği gözlenmiştir. Çadır kentlerin sabaha karşı kurulduğu ve az sayıda kişinin bu olanaktan yararlandığı gözlendi. Sabah kurulan 2 çadır kentin olduğu bunların stadyum ve halı sahada kurulduğu, mevcut tüm alana kurulduğunda her birinin 100'er çadır barındırdığı belirtilmiştir. Çadır kentte yapılan gözlemlerde su, meyve suyu ve kuru gıda dağıtımının olduğu, mutfağın kurulmadığı, tuvalet ihtiyacının stadyum içerisindeki az sayıda tuvalette giderildiği ve bu tuvaletlerde hijyenin kötü olduğu gözlenmiştir. Çadır kentte atıklarla ilgili (çöp) olanakların olmadığı belirlenmiştir. Isınma sorunu yaşayan çok sayıda vatandaşın battaniye ve giysi arayışında olduğu izlenmiştir.

Su: Sağlık merkezleri dahil ilçenin tümünde su olmadığı gözlenmiştir. Yetkililer tarafından su ve kanalizasyon tesisatının tahrip olduğu belirtilmiştir. Şu anda ilçede kaymakamlık, belediye, sivil toplum kuruluşları, sendikalar, demokratik kitle örgütleri ve siyasi partiler tarafından içme suyu dağıtılmasına karşın içme ve kullanma suyu ihtiyacı devam etmektedir.

Beslenme: Kızılay ve gönüllü kuruluşların gıda dağıtımlarına karşın gıdaya ulaşamayan çok sayıda insanın olduğu gözlenmiştir. Gıda dağıtım kuruluşları önünde uzun kuyrukların olduğu izlenmiştir.

Atıklar: İlçede atıklarla ilgili ciddi hiçbir çalışmanın olmadığı belirlenmiştir. Tuvalet gereksinimleri toplu yaşam alanlarında (cami, hastane, kaymakamlık, çadır kent vb)

karşılanmakta bununla birlikte tuvaletlerde su bulunmamaktadır. Bu durumun böyle devam etmesi halinde bulaşıcı hastalıklarla ilgili ciddi tehditler olacaktır. Bu konuda yetkililer uyarılmıştır.

Sağlık kuruluşlarının olanakları:

- 1) Erciş'te yaşayan sağlık emekçilerinden bir aile hekimi ve 4 hemşirenin enkaz altında olduğu öğrenilmiştir.
- 2) Sağlık kurumunda çok sayıda yerel sağlık çalışanının, yakınlarının depremden etkilenmelerine karşın özveri ile çalışmaya devam ettiği gözlenmiştir. Bununla birlikte yorgun ve kaygılı oldukları izlenmiştir.
- 3) Sağlık kurumlarının fiziksel, barınma ve sterilizasyon olanaklarının yetersiz olduğu gözlenmiştir (su, dezenfeksiyon, yeterli gözlem odası vb).
- 4) Ruh sağlığı ile ilgili henüz sistematik bir çalışma başlatılmamıştır.
- 5) Depremün üstünden 24 saat geçmesine rağmen sağlık hizmetlerinin koordinasyonsuz ve kaotik şekilde yürütüldüğü gözlenmiştir.
- 6) Acil müdahale dışında poliklinik hizmetleri "sahra hastanesi"nde yürütülmektedir. Bölgede birinci basamak sağlık hizmet kurumları faal değildir.
- 7) Bölgenin yakın illerinin büyük hastanelere yönelik sevkleri devam etmektedir. Sevkler ile ilgili olanakların yeterli olduğu gözlenmiştir.
- 8) Çevre sağlığı ile ilgili hizmetlerin henüz başlatılmadığı izlenmiştir.

TEMEL İHTİYAÇLAR

1) Genel: Çadır, battaniye, giysi, temel gıda maddeleri, temiz içme ve kullanma suyu, çocuk maması, çocuk bezi, kadınlar için pet, evlere dağıtılacak dezenfektan madde, sıvı sabun, ısınma ve aydınlatma araçları, yağmurluk, çöp torbası,

2) Sağlık gereksinimleri: Bu benzer olağan dışı durumlarda erken evrede kaos/kargaşa yaşanması beklenir ve anlaşılabilir. Ancak, gerek acil, gerekse rutin sağlık hizmetlerinin hızla gereksinime dönük olarak örgütlenmesi ve koordinasyonu gerekmektedir. Bölgede yapılan gözlemlerde, koordinasyona yönelik mekanizmaların güçlendirilmesine gerek olduğu anlaşılmaktadır.

Bölgede, birinci basamak hizmetlerinin hızla yaşama geçirilmesi ve travma sonrası ruh sağlığı hizmetlerinin planlanarak gerekli girişimlerin yapılması gerekmektedir.

Mevsimsel zorlukların da hesaba katılarak öncelikle tıbbi malzeme, barınma, beslenme, temiz suya ulaşım ve çevre sağlığı hizmetlerinin uygun koşullarda sağlanması önem taşımaktadır.

Prof. Dr Mehmet Zencir (TTB Merkez Konseyi)

Uzm. Dr. Halis Yerlikaya (TTB Merkez Konseyi)

Mehmet Sıddık Akın (SES Genel Sekreteri)

Fikret Çalağan (SES Merkez Denetleme Kurulu Başkanı)

EK 3: 2008 YILI VAN İLİ ŞEHİR VE KÖY NÜFUSU (TUİK İSTATİSTİKLERİ)**BELEDİYELERDEKİ NÜFUS (2008)**

İlçe	Belediye	Toplam	Erkek	Kadın
Merkez	Van Belediyesi	331.986	167.502	164.484
	Bostaniçi Belediyesi	17.917	9.188	8.729
	Erçek Belediyesi	3.452	1.762	1.690
Bahçesaray	Bahçesaray Belediyesi	3.622	1.830	1.792
Başkale	Başkale Belediyesi	15.910	8.953	6.957
Çaldıran	Çaldıran Belediyesi	16.172	8.539	7.633
Çatak	Çatak Belediyesi	6.402	3.462	2.940
Edremit	Edremit Belediyesi	12.247	6.119	6.128
	Çiçekli Belediyesi	4.673	2.361	2.312
Erciş	Erciş Belediyesi	77.464	40.415	37.049
	Çelebibağı Belediyesi	12.693	6.666	6.027
	Kocapınar Belediyesi	4.692	2.431	2.261
Gevaş	Gevaş Belediyesi	11.042	5.484	5.558
	Uysal Belediyesi	2.800	1.364	1.436
Gürpınar	Gürpınar Belediyesi	9.290	5.225	4.065
Muradiye	Muradiye Belediyesi	13.816	6.981	6.835
	Ünseli Belediyesi	3.856	1.932	1.924
Özalp	Özalp Belediyesi	9.402	4.794	4.608
	Sağmalı Belediyesi	5.679	2.955	2.724
Saray	Saray Belediyesi	4.325	2.520	1.805

Kaynak: T.C. Van Valiliği, Nüfus ve Sosyal yapı, http://www.van.gov.tr/default_B0.aspx?content=1006

EK 4: VAN İLİNDE ÖNCEDEN MEYDANA GELMİŞ BAZI DEPREMLER

NO	TARİH	Saat (T.S.)	YER	ŞİDDET	MAG MS	CAN KAYBI	HASARLI BİNA
18	10.09.1941	23:53	Erciş (VAN)	VIII	5.9	192	600
64	24.11.1976	14:22	Muradiye (VAN)	IX	7.5	3840	9232

Kaynak: B.Ü. Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü Ulusal Deprem İzleme Merkezi, <http://www.koeri.boun.edu.tr/sismo/default.htm> 29 Ekim 2011

YER	TARİH	BÜYÜKLÜK	ÖLÜ	YARALI
VAN-ERCİŞ	10.09.1941	5.9	194	-
VAN	20.11.1945	5.8	-	-
VAN	16.07.1972	5.2	1	-
ÇALDIRAN-MURADIYE	24.11.1976	7.2	3840	497

Kaynak: Boğaziçi Üniversitesi Kandilli rasathanesi, Türkiyede Büyük Depremler, <http://www.belgenet.com/deprem/depremt.html> 29 Ekim 2011

**EK 5: T.C. BAŞBAKANLIK AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI
VAN DEPREMİ BASIN DUYURUSU, 28 EKİM 2011, SAAT 15:30 İTİBARI İLE
DEPREM BÖLGESİNDE ÖNCELİKLİ OLARAK İHTİYAÇ DUYULAN MALZEMELER**

**T.C.
BAŞBAKANLIK
AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI**

DUYURU
(29 EKİM 2011)

**DEPREM BÖLGESİNDE ÖNCELİKLİ OLARAK İHTİYAÇ DUYULAN
MALZEMELER**

Başkanlığımıza ve Van Valiliğine; valilikler, kurumlar, STK'lar ve vatandaşlarımızdan yoğun bir şekilde yardım yapma talepleri gelmektedir.

Toplanan yardımları gönderecek valilikler, kurumlar, STK'lar ve vatandaşlarımızın, yardımları göndermeden önce Van Valiliği ile koordine sağlamaları, yardımların sağlıklı bir şekilde ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmasını sağlayacaktır.

Yardımlarda, aşağıdaki listede yer alan malzemelere öncelik verilmesi uygun olacaktır.

Öncelikli İhtiyaç Listesi ;

ışık çadır, konteyner
Jyku tulumu
abuk bozulmayacak ve stok imkanı bulunan gıda malzemeleri
atalitik soba (tüpü ile birlikte)
emizlik malzemeleri,
eyyar tuvalet
utfak eşyası

<http://www.afetacil.gov.tr/> 29 Ekim 2011